

BEZPEČNOSTNÉ PROSTREDIE PODNIKU

Gašpierik Libor¹, Reitšpís Josef², Müllerová Jana³, Gašpierik Martin⁴

ABSTRAKT

Článok charakterizuje bezpečnostné prostredie podniku v nadväznosti na procesy, ktoré v ňom prebiehajú. Bezpečnostné prostredie chápajú ako súčasť podnikového prostredia a popisujú jeho význam a obsah.

Kľúčové slová:

bezpečnosť, podnik, bezpečnostný systém

ABSTRACT

The article defines security environment of the enterprise in relation to processes in progress therein. Security environment is understood as part of enterprise environment and describe its role and contents.

Key words:

security, enterprise, security system

ÚVOD

Len donedávna bola bezpečnosť vnímaná ako synonymum života bez vojen. Otázka bezpečnosti bola spájaná najmä so zamedzením vzniku ničivého vojnového konfliktu na regionálnej úrovni, alebo medzi dvoma superveľmocami. Bezpečnostné prostredie sa hodnotilo v týchto dimenziách. Jednala sa väčšinou o charakteristiku vonkajšieho bezpečnostného prostredia. Dnes už znamená bezpečnosť oveľa viacej, než len vojenskú silu na odvrátenie vonkajších vojenských ohrození. V súčasnom multipolárnom svete sa bezpečnosť meria v prvom rade nevojenskými prostriedkami

¹ Doc. Ing. Libor Gašpierik, CSc., Fakulta špeciálneho inžinierstva, ul. 1. mája 32 010 26 Žilina, e-mail libor.gaspierik@fsi.uniza.sk

² Prof. Ing. Josef Reitšpís, PhD., Fakulta špeciálneho inžinierstva, ul. 1. mája 32 010 26 Žilina, e-mail libor.gaspierik@fsi.uniza.sk

³ Doc. Ing. Jana Müllerová, PhD., Fakulta špeciálneho inžinierstva, ul. 1. mája 32 010 26 Žilina, e-mail jana.mullerova@fsi.uniza.sk

⁴ Mgr. Martin Gašpierik, ECONOMIC CONSULTING s.r.o., Bratislava, e-mail martin.gaspierik@ec-sk.sk

a riziká bezpečnosti sú svojim charakterom prevažne nevojenské. Takto chápané bezpečnostné prostredie ohrozuje každý subjekt a teda aj podnik.

1 HODNOTENIE BEZPEČNOSTNÉHO PROSTREDIA

Podľa H. Tainea prostredie je termín pre prírodné (klimatické) a spoločenské podmienky, ktoré pôsobia na charakter umenia jednotlivých národov.

Prostredie je súhrn podmienok vonkajších a vnútorných podmienok fungovania systému. Súhrn vonkajších podmienok sa označuje ako vonkajšie prostredie; súhrn vnútorných podmienok ako vnútorné prostredie. Bezpečnostné prostredie je len časť prostredia. Charakterizovať súčasné bezpečnostné prostredie nie je úplne jednoduché. Prostredie je plné rozporov, ktoré sú determinované prírodnými či spoločenskými javmi.

Na jednej strane je prostredie pomerne bezpečné, pretože sa znížila pravdepodobnosť raketovo-jadrovej vojny, no na druhej strane sa stále objavujú globálne bezpečnostné ohrozenia a prírodné katastrofy, ktoré vo veľkej miere ohrozujú, alebo robia prostredie nebezpečným. Základná štruktúra bezpečnostného prostredia vychádza z jeho členenia na :

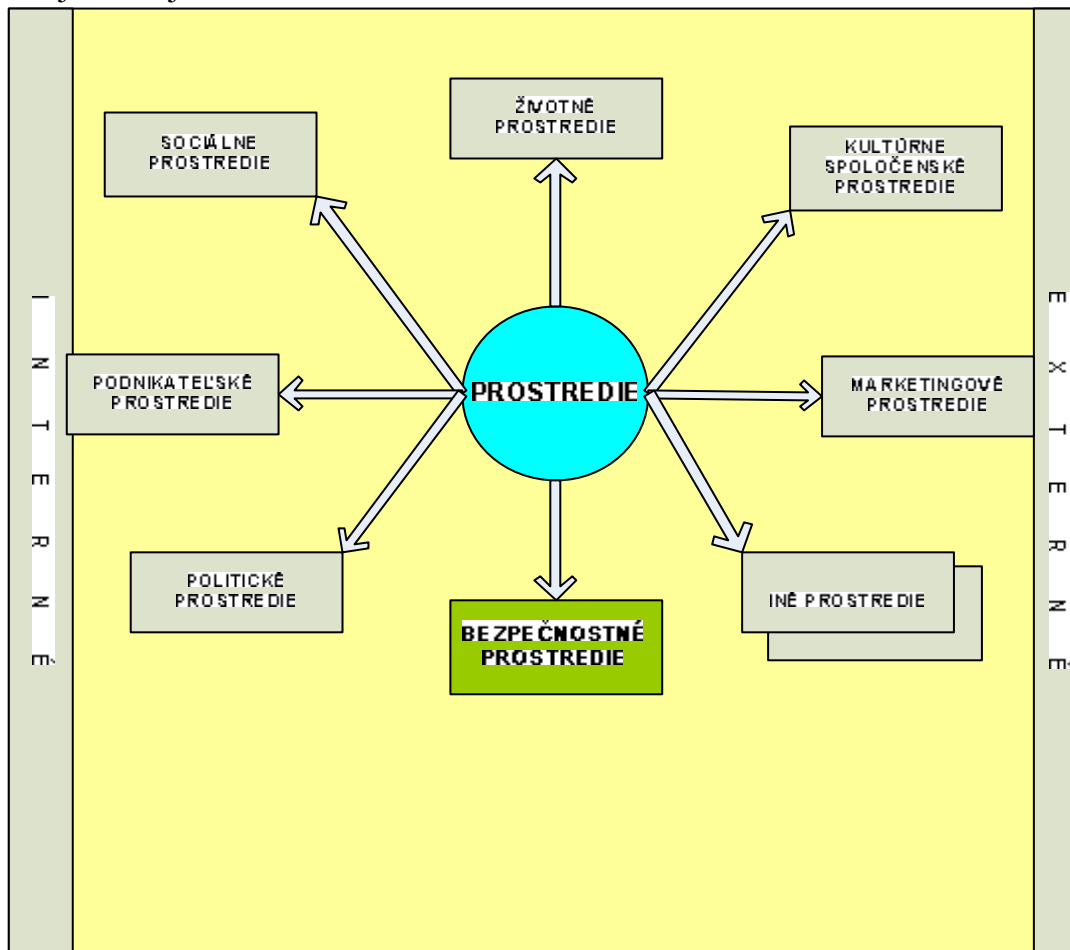
- prírodné prostredie - taktiež fyzikálne prostredie, ktoré nebolo vytvorené človekom, ani človek ho neformoval a neovplyvňoval a je charakterizované hlavne formou geografického usporiadania,
- sociálne prostredie - má rozhodujúci vplyv na formovanie a vývoj sociálneho subjektu. Sú ním označovaní ľudia, sociálne skupiny a spoločenské vzťahy, ktoré sa nachádzajú v okolí jednotlivca,
- technogénne prostredie - predstavuje ho súbor technických a technologických zariadení, slúžiacich na produkciu tovarov a služieb, ktoré boli vytvorené prostredníctvom človeka.

Analýza bezpečnostného prostredia je najdôležitejší a kľúčový prvok, umožňujúci kompetentným orgánom (pracovníkom) začať vlastný proces vypracovania dokumentácie a projektovania bezpečnostného systému. Cieľom je zaisťovať vierohodné, aktuálne a relevantné informácie o situácii a stave v bezpečnostnom prostredí, potrebné pre identifikovanie bezpečnostných rizík.

Obsahom procesu analýzy bezpečnostného prostredia je systematický, cyklický a cieľavedomý proces získavania, zhromažďovania a spracúvania informácií o demografických, sociálno-ekonomických, policajno-bezpečnostných, sociálno-psychologických, a ďalších iných zvláštnostiach prostredia, ktoré môžu byť potenciálnym zdrojom pre vznik a nárast bezpečnostných rizík a ohrození vo vzťahu k chránenému objektu.

Keď sa má hodnotiť bezpečnostné prostredie podniku, treba uviesť súvislosť bezpečnostného prostredia s inými druhmi prostredia (obr. č. 4), ako sú životné prostredie, sociálne prostredie, podnikateľské prostredie, kultúrne prostredie, politické prostredie, marketingové prostredie Najmä medzi bezpečnostným

prostredím a týmito druhmi prostredia je určitý vzťah, ktorý má vplyv na bezpečnosť v najobecnejších súvislostiach.

Obrázok 1 Prostredie podniku

1.1 PRÍRODNÉ PROSTREDIE

Prírodné prostredie pôvodne nazývané tiež aj fyzikálne prostredie, ktoré nebolo vytvorené človekom, ani jeho vývoj človek neovplyvňoval. Toto prostredie je charakterizované najmä formou geografického usporiadania, ktoré vytvorila príroda. Prírodné zdroje sa využívajú ako vstupy. Existujú štyri skupiny trendov, na ktoré by sa nemalo zabúdať: nevyčerpatelnosť prírodných surovín (ceny vstupov nedostatkových prírodných zdrojov znamenajú vyššie náklady), zvýšené energetické náklady (trend výroby výrobkov, ktoré sú energeticky menej náročné), zvýšenie stupňa znečistenia škodlivinami (priestor pre podnikateľské nápady v oblasti recyklácie, nových spôsobov balenia), štátne zásahy v riadení prírodných zdrojov (organizácie a podpora legislatívy o oblasti ochrany prírody a prírodných zdrojov).

1.2 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Životné prostredie je priestor, v ktorom sa všetci pohybujeme, a v ktorom sú situované i podniky. Nedá sa vymedziť hranicami podniku, územného celku či štátu. Jednotlivé prírodné a urbanistické systémy sú navzájom prepojené. Akákoľvek

nerovnováha - problém, ktorý vznikne v oblasti životného prostredia na jednom elemente sa nutne odrazí aj na druhom elemente.

V tomto smere je povinnosťou každého chrániť a akceptovať životné prostredie a kultúrne dedičstvo vo svojom bezprostrednom okolí. Už v Ústave SR je uvedené, že nikto nesmie nad mieru ustanovenú zákonom ohrozovať ani poškodzovať životné prostredie, prírodné zdroje a kultúrne pamiatky.

Životné prostredie je „súbor všetkých činiteľov, s ktorými prichádza do styku živý subjekt, a ktorými je obklopený. Všetko, na čo subjekt priamo i nepriamo pôsobí. Subjektom môže byť organizmus, populácia, človek i celá ľudská spoločnosť. Väčšinou sa pojem životné prostredie chápe ako životné prostredie človeka.“. Zložky životného prostredia:

- neživé (anorganické) zložky
 - voda (hydrosféra)
 - pôda (pedosféra)
 - ovzdušie (atmosféra)
 - horninové podložie (litosféra)
- živé (organické) zložky
 - organizmy (biosféra, biocenóza)

1.3 SOCIÁLNE PROSTREDIE

Sociálne prostredie človeka tvoria jeho životné a pracovné podmienky, výška príjmu, vzdelanie a spoločenstvo, ktorého je súčasťou. Všetky tieto faktory majú významný vplyv na zdravie. Veľké rozdiely v sociálnych prostrediach v Európe prispievajú k zväčšovaniu rozdielov v zdraví ich obyvateľov. Predpokladaná dĺžka života a miera chorobnosti sa veľmi odlišujú v závislosti od toho, či sú ľudia chudobní alebo bohatí, vzdelaní alebo nevzdelaní, manuálne alebo duševne pracujúci.

Zlepšiť sociálne prostredie je cieľom viacerých iniciatív. Medzi najdôležitejšie patria programy zamerané na: vytvorenie väčšieho počtu a kvalitnejších pracovných miest, zlepšenie zdravia a kvality pracovného prostredia, zabezpečenie prístupu k sociálnym výhodám pre ľudí, ktorí sa sťahujú z krajiny do krajiny, ale aj podporu výskumu a financovanie hospodárskeho rozvoja v chudobnejších regiónoch..

1.4 PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE

Priaznivé podnikateľské prostredie je základným predpokladom dlhodobej konkurencieschopnosti a rastu každej trhovej ekonomiky. Je to také prostredie, v ktorom štát podporuje a chráni hospodársku súťaž: vytvára pre ňu jasné a stabilné pravidlá, efektívne zabezpečuje ich dodržiavanie všetkými účastníkmi trhu a zároveň minimalizuje administratívne prekážky a požiadavky smerom k podnikateľom.

Obsahom podnikateľského prostredia sú nasledujúce oblasti:

1. Ľudský kapitál (zamestnanosť, pracovná sila, školstvo a vzdelávanie).
2. Pôda, stavebné konanie a kataster.
3. Právny rámec podnikania (príprava zákonov, občiansky a obchodný zákonník, pracovná legislatíva, zákon o konkurze a reštrukturalizácii, zásahy do slobody podnikania a voľného trhu).
4. Súdnictvo.

5. Administratívne prekážky podnikania.
6. Verejné financie.
7. Verejné obstarávanie.
8. Eurofondy.
9. Dopravná infraštruktúra.

1.5 MARKETINGOVÉ PROSTREDIE

Firmy pôsobia v komplexe trhového prostredia. Vo všeobecnosti marketingové prostredie tvoria nekontrolovateľné faktory, ktoré obklopujú podnik.

Úspešnosť firmy závisí od jej schopnosti prispôbiť svoj marketingový mix vývoju prostredia. Marketingové prostredie sa skladá z mikroprostredia a makroprostredia. Mikroprostredie tvoria vplyvy obklopujúce podnik, ktoré ovplyvňujú jeho schopnosť slúžiť zákazníkovi, čiže schopnosť poskytovať službu na riešenie problémov.

Makroprostredie vytvára širšie spoločenské vplyvy, ktoré pôsobia na celé mikroprostredie a ovplyvňujú proces výmenných vzťahov s cieľovými trhom, čiže schopnosť manažmentu spracovať a reagovať na zmeny v trendoch vývoja spoločnosti. Marketingové prostredie ponúka oboje: príležitosti aj riziko, a podnik má využívať marketingový výskum a marketingový systém informácií, aby pozorne spracoval zmeny v prostredí.

1.6 KULTÚRNE A SPOLOČENSKÉ PROSTREDIE

Tvoria ho inštitúcie a faktory, ktoré ovplyvňujú základné hodnoty spoločnosti, postoje, záľuby a správanie. Spoločnosť, v ktorej ľudia žijú, formuje ich základné názory a hierarchiu hodnôt. Na marketingové rozhodovanie vplývajú najmä: pretrvávajúce kultúrnych hodnôt (návyky z domu, zo školy, výchova), subkultúry (návyky a hodnoty jednotlivých vekových skupín), zmeny druhotných kultúrnych hodnôt (reakcie na módu, trendy...).

1.7 TECHNOGÉNNE PROSTREDIE

Technogénne prostredie je súbor človekom vytvorených technických a technologických zariadení, slúžiacich na produkciu tovarov a služieb.

1.8 POLITICKÉ PROSTREDIE

Vývoj politického a legislatívneho prostredia zasahuje priamo alebo sprostredkovanne do rozhodnutí podniku. Vytvárajú ho zákony a vládne orgány, ktoré ovplyvňujú alebo limitujú činnosť tak podnikov, ako aj jednotlivcov. Marketingové rozhodovanie ovplyvňujú najmä zmeny v zákonoch v oblasti podnikania, zmeny v posilnení postavenia kontrolných orgánov, vznik záujmových skupín na ochranu verejného blaha.

ZÁVER

Charakterizovať súčasný svet, súčasné bezpečnostné prostredie, nie je jednoduché. Je to svet plný rozporov, protirečení, ktoré sú sociálno-ekonomicky, geopoliticky, či inak determinované. V takomto protirečení sa nachádza i bezpečnostné prostredie podniku.

LITERATÚRA

- [1] MIKOLAJ, J. - HOFREITER, L. a kol.: Terminológia bezpečnostného manažmentu. Multiprint s.r.o. Košice 2004.
- [2] HOFREITER, L.: Bezpečnosť, bezpečnostné rizika a ohrozenia. EDIS – vydavateľstvo ŽU. Žilina 2003.
- [3] GAŠPIERIK, L.: Prevencia kriminality a inej protispoločenskej činnosti. Multiprint s.r.o. ISBN 978-80-970410-0-7. Žilina 2010.
- [4] LOVEČEK, T. : Nové štandardy a normy bezpečnosti informačných systémov. Časopis ALARM 2/2004.
- [5] REITŠPÍŠ, J. a kol.: Manažérstvo bezpečnostných rizík, EDIS – vydavateľstvo ŽU. ISBN80-8070-328-0. Žilina 2004.
- [6] Zákon č.513/1991 Zb.
- [7] <http://www.fsc-ov.cz>
- [8] <http://www.besoft.sk>

Článok recenzoval:
prof. Ing. Ladislav Šimák, PhD.